

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Jak se vyhnout placení vysokých soudních poplatků aneb možnost zneužití osvobození od soudních poplatků ze strany dlužníků v insolvenčním řízení

Podle ustanovení § 11 odst. 2 písm. q) zákona č. [549/1991](#) Sb., o soudních poplatcích, v platném znění („Zákon o poplatcích“) je od placení soudních poplatků osobně osvobozen insolvenční správce nebo dlužník s dispozičními oprávněními v řízení o nárocích, které se týkají majetku patřícího do majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z tohoto majetku v rámci insolvenčního řízení. Jak je popsáno níže v tomto článku, toto ustanovení Zákona o poplatcích otevírá široký prostor pro zneužití institutu osvobození od soudních poplatků ze strany dlužníků, ohledně kterých probíhá insolvenční řízení.

GLATZOVA & Co.
Advokátní kancelář - Law firm

Zaplacení soudního poplatku je jedním ze základních předpokladů pro to, aby mohl soud podaný návrh na zahájení řízení projednat a o věci rozhodnout. V určitých případech však může být vybírání soudních poplatků nepřiměřené, a to zejména odůvodňují-li to osobní či majetkové poměry účastníků řízení či jsou-li dány důvody obecného zájmu pro zproštění povinnosti soudní poplatek platit. Díky svému specifickému procesnímu postavení jsou od soudních poplatků osvobozeny subjekty vyjmenované v ustanovení § 11 odst. 2 Zákona o poplatcích, tedy mimo jiné insolvenční správce nebo dlužník s dispozičními oprávněními v řízení o nárocích, které se týkají majetku patřícího do majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z tohoto majetku v rámci insolvenčního řízení.

Do poloviny roku 2009 byl od placení soudních poplatků osvobozen pouze insolvenční správce tak, aby mohl účinně realizovat pohledávky a jiná majetková práva dlužníka v úpadku bez nutnosti platit soudní poplatky. Zákonem č. [217/2009](#) Sb., kterým se měnil zákon č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení („**Insolvenční zákon**“), jakož i Zákon o poplatcích, však byla podle jeho důvodové zprávy odstraněna dosavadní nepřesnost Zákona o poplatcích a osvobození od soudních poplatků bylo rozšířeno i na dlužníka s dispozičními oprávněními, který usiluje o sanační způsob řešení svého úpadku. Jednalo se o tzv. protikrizovou novelu Insolvenčního zákona, jejímž záměrem bylo omezit situace, kdy insolvenční řízení končí likvidací dlužníka, a tedy zjednodušit a zpřístupnit nelikvidační (sanační) instituty insolvenčního řízení pro širší okruhy dlužníků (reorganizace a oddlužení). V této souvislosti byl též novelizován Zákon o poplatcích a osvobození od soudních poplatků bylo rozšířeno též na dlužníky s dispozičními oprávněními.

Dlužníky s dispozičními oprávněními však podle Insolvenčního zákona nejsou pouze dlužníci v úpadku, kteří řeší svůj úpadek některým ze sanačních institutů insolvenčního řízení, jak by se mohlo

z důvodové zprávy k novele zdát, nýbrž též dlužníci, ohledně kterých sice bylo zahájeno insolvenční řízení, nicméně o jejichž úpadku doposud nebylo rozhodnuto. Ustanovení § 2 písm. f) Insolvenčního zákona totiž stanoví, že osobou s dispozičními oprávněními je osoba, které v průběhu insolvenčního řízení přísluší právo nakládat s majetkovou podstatou. Podle ustanovení § 229 odst. 3 Insolvenčního zákona je ve vztahu k majetkové podstatě osobou s dispozičními oprávněními nejen dlužník v době od povolení reorganizace, resp. oddlužení, ale též dlužník v době do rozhodnutí o úpadku, tj. v době od zahájení insolvenčního řízení do rozhodnutí insolvenčního soudu o insolvenčním návrhu.

Podle doslovného znění ustanovení § 11 odst. 2 písm. q) Zákona o poplatcích jsou tedy od placení soudních poplatků osvobozeny rovněž ty subjekty, ohledně nichž sice bylo zahájeno insolvenční řízení, avšak doposud nebylo rozhodnuto o jejich úpadku. Je tedy možné, že tyto subjekty se v úpadku vůbec nenachází. Domnívám se, že takto široké osvobození od soudních poplatků nebylo záměrem zákonodárce a otevírá prostor pro zneužití institutu osvobození od soudních poplatků.

Jedním z hlavních důvodů pro osvobození dlužníka s dispozičními oprávněními, resp. insolvenčního správce od soudního poplatku je totiž skutečnost, že dlužník, který je v úpadku, nemá dostatek finančních prostředků na zaplacení mnohdy vysokých soudních poplatků např. za podání žaloby k vymožení svých splatných pohledávek. Pokud by byl takovýto dlužník povinen hradit soudní poplatek, k vymáhání některých nároků dlužníka by nemuselo dojít a v konečném důsledku by tak byli poškozeni především věřitelé dlužníka. Osvobození dlužníka, jehož úpadek byl prohlášen, je tedy logické a odůvodnitelné.

Oproti tomu osvobození subjektu, ohledně něhož bylo pouze zahájeno insolvenční řízení a tedy v úpadku být nemusí, je sporné. V praxi totiž může dojít ke dvěma situacím. Dlužník, o jehož úpadku dosud nebylo v insolvenčním řízení rozhodnuto, se bude žalobou domáhat zaplacení své pohledávky za třetí osobou, přičemž ve smyslu ustanovení § 11 odst. 2 písm. q) Zákona o poplatcích bude osvobozen od soudního poplatku. Pokud insolvenční soud následně rozhodne o úpadku takového dlužníka, lze uzavřít, že účel jeho osvobození od soudního poplatku byl naplněn. Pokud však insolvenční soud úpadek takového dlužníka neprohlásí, pominou důvody pro osvobození dlužníka od soudního poplatku, resp. se zpětně ukáže, že důvod pro osvobození dlužníka od soudního poplatku nikdy nebyl dán.

Platná právní úprava shora popsané případy nerozlišuje, čímž otevírá prostor ke snadné zneužitelnosti ustanovení § 11 odst. 2 písm. q) Zákona o poplatcích. Osvobození od placení soudního poplatku by totiž při doslovném výkladu tohoto ustanovení mohl dosáhnout každý, kdo by např. na sebe podal dlužnický insolvenční návrh či na sebe nechal podat věřitelský insolvenční návrh a získal tak po zahájení insolvenčního řízení postavení dlužníka s dispozičními oprávněními. Následně by totiž stačilo pouze podat jakoukoliv žalobu na zaplacení (i zcela šikanózní žalobu bez jakékoliv šance na úspěch) bez nutnosti hradit soudní poplatek a poté vzít insolvenční návrh zpět, příp. podat takový insolvenční návrh, který insolvenční soud odmítne. I na základě takového insolvenčního návrhu je totiž zahájeno insolvenční řízení a formálně jsou tak naplněny podmínky pro osvobození od soudního poplatku dle ustanovení § 11 odst. 2 písm. q) Zákona o poplatcích.

Ve své praxi jsem se rovněž setkala s dalším možným způsobem zneužití uvedeného ustanovení Zákona o poplatcích, kdy dlužníci sice insolvenční řízení úmyslně nevyvolali, nicméně v jeho průběhu (ještě před rozhodnutím o úpadku) zcela záměrně podali nedůvodné žaloby na zaplacení vykonstruovaných pohledávek v řádu stovek milionů korun českých bez nutnosti hradit milionové soudní poplatky. Tyto žaloby následně využívali ke zpochybnění pohledávek svých věřitelů. V jednom z těchto případů soud skutečně úpadek takového dlužníka neprohlásil a insolvenční návrh zamítl. Obecné soudy se však budou muset zabývat podanými žalobami, aniž by kdokoliv uhradil soudní poplatek.

S ohledem na shora uvedené možnosti zneužití ustanovení § 11 odst. 2 písm. q) Zákona o poplatcích jsem toho názoru, že toto ustanovení by mělo být vykládáno restriktivním způsobem tak, že osvobození od soudních poplatků podle tohoto ustanovení se vztahuje pouze na dlužníky, o jejichž úpadku bylo insolvenčním soudem pravomocně rozhodnuto. Setkala jsem se však s opačným názorem Vrchního soudu v Praze, který upřednostnil doslovný jazykový výklad uvedeného ustanovení a dlužníka s dispozičními oprávněními považoval za osvobozeného od placení soudních poplatků, i když o jeho úpadku v době podání předmětné žaloby dosud nebylo rozhodnuto.

De lege ferenda by pak bylo možné uvažovat o novelizaci Zákona o poplatcích tak, aby byli od placení soudních poplatků osvobozeni pouze dlužníci, jejichž úpadek byl pravomocně prohlášen, či aby byly rozlišeny případy, kdy insolvenční soud úpadek dlužníka s dispozičními oprávněními po podání příslušné žaloby prohlásí a kdy nikoliv.

Mgr. Petra Eliášová,
advokátní koncipientka

[Glatzová & Co., s.r.o.](#)

Betlémský palác
Husova 5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 401 440
Fax: +420 224 248 701
e-mail: office@glatzova.com

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou](#)

podstatou

- Preventivní restrukturalizace
- Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?
- Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení
- Zřízení exekutorského zástavního práva – právní rámec, dopady a judikatura
- Novela nařízení o insolvenčním řízení nabyla účinnosti – jaké přinesla změny?